

मृत्युदण्ड उन्मूलन गर्ने उद्देश्यले व्यवस्था भएको नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको दोस्रो स्वेच्छक प्रोटोकल

(नेपालले ४ मार्च १९९८ तद अनुसार २० फागुन २०५४ मा सम्मिलन गरेको)

महासभाको १५ डिसेम्बर १९८९ को प्रस्ताव नम्बर ४४/१२८ द्वारा पारित तथा घोषित

लागू भएको मिति: धारा ८ अनुसार ११ जुलाई १९९१ तद अनुसार २७ असार २०४८

प्रस्तुत प्रोटोकलका पक्ष राष्ट्रहरु,

मृत्युदण्डको उन्मूलनले मानवीय प्रतिष्ठाको अभिवृद्धि र मानव अधिकारको प्रगतिशील विकासमा योगदान पुऱ्याउने कुरामा विश्वास गर्दै,

१० डिसेम्बर १९४८ मा पारित मानव अधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्रको धारा ३, र १६ डिसेम्बर १९६६ मा पारित नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको धारा ६ लाई स्मरण गर्दै,

मृत्युदण्डको उन्मूलन वान्छनीय भएको जोडदार सुझावको व्यवस्था भएको नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको धारा ६ ले सोको उन्मूलनलाई औल्याएको कुरालाई ध्यान दिदै,

मृत्युदण्डको उन्मूलनका सम्पूर्ण उपायहरुलाई जीवनको अधिकारको प्रचलनको सम्बन्धमा भएको प्रगति ठान्नु पर्छ भन्ने कुरामा विश्वस्त हुँदै,

मृत्युदण्ड उन्मूलन गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता जाहेर गर्न इच्छुक हुँदै,

देहाय बमोजिम सहमत भएका छन्:

धारा १

१. प्रस्तुत प्रोटोकलका कुनै पनि पक्ष राष्ट्रको क्षेत्राधिकार भित्र कसैलाई पनि मृत्युदण्ड दिईने छैन ।
२. प्रत्येक पक्ष राष्ट्रले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र मृत्युदण्ड उन्मूलन गर्न आवश्यक सम्पूर्ण उपायहरु अपनाउनेछ ।

धारा २

१. युद्धका समयावधिमा गरिएको सैन्य प्रकृतिको अत्यन्त गम्भिर अपराधको निम्ति कसूरदार ठहर्‍याईए बमोजिम युद्धको समयमा मात्र मृत्युदण्ड लागू हुने व्यवस्था गर्ने गरी अनुमोदन वा सम्मिलन गर्दाका बखत राखिएको आरक्षण बाहेक प्रस्तुत प्रोटोकलमा कुनै पनि आरक्षण ग्राह्य हुनेछैन ।
२. त्यस्तो आरक्षण राख्ने पक्ष राष्ट्रले अनुमोदन वा सम्मिलन गर्दाका बखत युद्धको समयावधिमा लागू हुने आफ्नो राष्ट्रिय कानूनका सम्बद्ध व्यवस्थाहरूको जानकारी संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवलाई दिनेछ ।
३. त्यस्तो आरक्षण राखेको पक्ष राष्ट्रले आफ्नो इलाकामा कायम गरेको युद्धको स्थितिको प्रारम्भ वा समाप्तिको बारेमा संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवलाई सूचित गर्नेछ ।

धारा ३

प्रस्तुत प्रोटोकलका पक्ष राष्ट्रहरूले प्रतिज्ञापत्रको धारा ४० अनुसार मानव अधिकार समिति समक्ष आफूले पेश गर्ने प्रतिवेदनहरूमा प्रस्तुत प्रोटोकललाई प्रभावकारी बनाउन आफूले अपनाएका उपायहरू सम्बन्धी जानकारी पनि समावेश गर्नेछन् ।

धारा ४

सम्बन्धित पक्ष राष्ट्रले अनुमोदन वा सम्मिलनका बखत विपरित वक्तव्य नदिएकोमा, धारा ४१ अन्तरगत घोषणा गरेका प्रतिज्ञापत्रका पक्ष राष्ट्रहरूको हकमा कुनै पक्ष राष्ट्रबाट अर्को पक्ष राष्ट्रले आफ्नो दायित्व पुरा गरिरहेको छैन भनी दावी गरिएको अवस्थामा सूचनाहरू प्राप्त गरी विचार गर्ने मानव अधिकार समितिको सक्षमता प्रस्तुत प्रोटोकलका व्यवस्थाहरूका हकमा समेत विस्तार हुनेछ ।

धारा ५

सम्बन्धित पक्ष राष्ट्रले अनुमोदन वा सम्मिलनका बखत विपरित वक्तव्य नदिएकोमा, १६ डिसेम्बर १९६६ मा ग्रहण गरिएको नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको पहिलो स्वेच्छिक प्रोटोकलका पक्ष राष्ट्रहरूको हकमा आफ्नो क्षेत्राधिकारको अधिनमा रहेका व्यक्तिहरूबाट सूचनाहरू प्राप्त गरी विचार गर्ने मानव अधिकार समितिको सक्षमता प्रस्तुत प्रोटोकलका व्यवस्थाहरूका हकमा समेत विस्तार हुनेछ ।

धारा ६

१. प्रस्तुत प्रोटोकलका व्यवस्थाहरु प्रतिज्ञापत्रका थप व्यवस्थाहरुको रुपमा लागू हुनेछन् ।
२. प्रस्तुत प्रोटोकलको धारा २ अन्तरगत आरक्षणको संभावनालाई प्रतिकूल असर नपार्ने गरी प्रस्तुत प्रोटोकलको धारा १ को प्रकरण १ ले प्रत्याभूत गरेको अधिकार प्रतिज्ञापत्रको धारा ४ अन्तरगतको कुनै पनि बन्देजको अधिनमा रहने छैन ।

धारा ७

१. प्रस्तुत प्रोटोकल प्रतिज्ञापत्रमा हस्ताक्षर गरेको कुनै पनि राष्ट्रबाट हस्ताक्षर हुनका लागि खुला रहनेछ ।
२. प्रतिज्ञापत्र अनुमोदन गरेका वा त्यसमा सम्मिलन भएको कुनै पनि राष्ट्रबाट प्रस्तुत प्रोटोकल अनुमोदन हुनु पर्नेछ । अनुमोदनका लिखतहरु संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव समक्ष दाखिला गरिनेछ ।
३. प्रस्तुत प्रोटोकल प्रतिज्ञापत्र अनुमोदन गरेको वा त्यसमा सम्मिलन भएको कुनै पनि राष्ट्रबाट सम्मिलन हुनका लागि खुला रहनेछ ।
४. सम्मिलनको लिखत संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव समक्ष दाखिला भएपछि सम्मिलन प्रभावकारी हुनेछ ।
५. संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवले प्रस्तुत प्रोटोकलमा हस्ताक्षर गरेका वा यसमा सम्मिलित भएका सबै राष्ट्रहरुलाई अनुमोदन वा सम्मिलनको प्रत्येक लिखत दाखिला भएको कुराको जानकारी दिनेछन् ।

धारा ८

१. अनुमोदन वा सम्मिलनको दशौं लिखत संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिव समक्ष दाखिला भएको मितिले तीन महिनादेखि प्रस्तुत प्रोटोकल लागू हुनेछ ।
२. अनुमोदन वा सम्मिलनको दशौं लिखत दाखिला भएपछि प्रस्तुत प्रोटोकल अनुमोदन गर्ने वा यसमा सम्मिलन हुने प्रत्येक राष्ट्रको हकमा त्यस्तो राष्ट्रले आफ्नो अनुमोदन वा सम्मिलनको लिखत दाखिला गरेको मितिले तीन महिनादेखि प्रस्तुत प्रोटोकल लागू हुनेछ ।

धारा ९

प्रस्तुत प्रोटोकलका व्यवस्थाहरु संघीय राष्ट्रका सबै भागहरुमा कुनै सीमा वा अपवाद विना विस्तार हुनेछन् ।

धारा १०

संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवले प्रतिज्ञापत्रको धारा ४८ को प्रकरण १ मा उल्लिखित सबै राष्ट्रहरुलाई देहायका विवरणहरुको जानकारी दिनेछन्:

- (क) प्रस्तुत प्रोटोकलको धारा २ अन्तर्गतका आरक्षण, जानकारी र सूचनाहरु,
- (ख) प्रस्तुत प्रोटोकलको धारा ४ वा ५ अन्तर्गत दिईएका कथनहरु,
- (ग) प्रस्तुत प्रोटोकलको धारा ७ अन्तर्गतका हस्ताक्षर, अनुमोदन र सम्मिलनहरु
- (घ) प्रस्तुत प्रोटोकलको धारा ८ अन्तर्गत प्रोटोकल लागू हुने मिति ।

धारा ११

१. अरबी, चीनीया, अंग्रेजी, फ्रान्सेली, रसियाली र स्पेनी भाषाका प्रतिहरु समान रूपले प्रामाणिक हुने प्रस्तुत प्रोटोकल संयुक्त राष्ट्र संघको अभिलेखालयमा दाखिला गरिनेछ ।
२. संयुक्त राष्ट्र संघका महासचिवले प्रतिज्ञापत्रको धारा ४८ मा उल्लिखित सबै राष्ट्रहरुलाई प्रस्तुत प्रोटोकलका प्रमाणित प्रतिहरु पठाउने छन् ।